

ЖОГОРКУ ЖАНА КЕСИПТИК ОКУУ
ВЫСШЕЕ И ПРОФЕССИОНАЛЬНОЕ ОБУЧЕНИЕ
HIGHER AND PROFESSIONAL EDUCATION

*Асаналиева Чынара Ниязалиевна,
ага окутуучу,
Ж.Баласагын атындагы Кыргыз улуттук университети,
Кыргыз Республикасы, Бишкек шаары,
e-mail: chynara26.10@mail.ru*

*Карабалаева Гулмира Таштановна,
педагогика илимдеринин доктору,
Ж.Баласагын атындагы Кыргыз улуттук университети,
Кыргыз Республикасы, Бишкек шаары,
e-mail: gulmira240864@mail.ru*

**ПЕДАГОГИКАЛЫК ПРАКТИКАНЫ УЮШТУРУУНУН
МАЗМУНУ
ЖАНА ТЕХНОЛОГИЯЛАРЫ**

*Асаналиева Чинара Ниязалиевна,
старший преподаватель,
Кыргызский национальный университет имени Ж. Баласагына,
Кыргызская Республика, город Бишкек,
e-mail: chynara26.10@mail.ru*

*Карабалаева Гульмира Таштановна,
кандидат педагогических наук,
Кыргызский национальный университет имени Ж. Баласагына,
Кыргызская Республика, город Бишкек,
e-mail: gulmira240864@mail.ru*

**СОДЕРЖАНИЕ И ТЕХНОЛОГИИ ОРГАНИЗАЦИИ
ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ ПРАКТИКИ**

*Asanalieva Chinara Niyazalievna,
Senior Lecturer,
Kyrgyz National University named after J. Balasagyn,
Kyrgyz Republic, Bishkek city,
e-mail: chynara26.10@mail.ru*

*Karabalaeva Gulmira Tashtanovna,
Candidate of Pedagogical Sciences,
Kyrgyz National University named after J. Balasagyn,
Kyrgyz Republic, Bishkek city,
e-mail: gulmira240864@mail.ru*

**CONTENT AND TECHNOLOGIES OF THE ORGANIZATION
OF PEDAGOGICAL PRACTICE**

Аннотация: Макалада педагогикалык практика темасына кайрылган көптөгөн изилдөөчүлөрдүн аныктамалары чагылдырылды. Педагогикалык практиканы уюштуруунун жалпы эле мазмуну жана технологиялары, программалык-вариативдик ыкманы колдонуу идеясы, функциялары, милдеттеринин принциптерин иштеп чыгуунун илимий негиздери, педагогикалык практиканын баалуулукка багытталган, инновациялык, маданий функциялары, мектептеги практика учурундагы маселелерди чечүүгө студенттердин катышуусун шарттаган тапшырмалардын системасы жөнүндө кеңири сөз болду. Андан тышкары Ж.Баласагын атындагы Кыргыз улуттук университетиндеги педагогикалык практиканын үч түрү жана мазмундары чагылдырылды.

Аннотация: В статье отражены определение темы педагогической практики многих исследователей. Были обсуждены содержание и технологии организации педагогической практики в целом, идея использования программно-вариационного метода, научная основа разработки принципов функций и задач, ценностно-ориентированная, инновационная, культурная функция педагогической практики, система заданий, позволяющая студентам участвовать в решении задач школьной практики. Кроме того, были отражены три вида педагогической практики и их содержание в Кыргызском национальном университете имени Ж. Баласагына.

Annotation: The article reflects the definitions of many researchers addressing the topic of pedagogical practice. The content and technologies of the organization of pedagogical practice in general, the idea of using the program-variation method, the scientific basis for the development of the principles of functions and tasks, the value-oriented, innovative, cultural function of pedagogical practice, the system of tasks that allows students to participate in solving the problems of school practice were discussed. In addition, three types and content of pedagogical practice at the

Kyrgyz National University named after Zh. Balasagyn were reflected.

Түйүндүү сөздөр: технологиялар, квазипрофессиялык ишмердик, программалык-вариативдик ыкма, инновациялык, партисипативдик ыкма, кесиптик компетенция.

Ключевые слова: технологии, квазипрофессиональная деятельность, программно-вариативный подход, инновационный, партисипативный подход, профессиональные компетенции.

Key words: technologies, quasi-professional activity, software-variable approach, innovative, participatory approach, professional competencies.

Киришүү. Заманбап шарттарда, билим берүү жана кадрдык адистерди даярдоо системасы биздин коомдо, жашообузда жүргүзүлүп жаткан реформалары менен үзгүлтүксүз жана ар тараптуу байланышта болушу керек. Биздин алдыбызда Кыргызстан эгемендүү мамлекет болгондон кийин ал жаңы мазмунга өттү да төмөнкүдөй муктаждыктарды чечүү керектигин ачыктады:

1. Кыргызстандан жогорку кесиптик билим алган жарандын ааламдашуу процессинде жүрүп жаткан эмгек базарына катышып, анда өз мүмкүнчүлүгүн көрсөтүүгө шарт түзүү [1, 101-б.];

2. Жаңы окуу программаларды иштеп чыгуу менен, жогорку окуу жай структураларында үзгүлтүксүз билим берүү жаңы окутуу технологияларын жана алардын мазмунун жакшыртуу.

«Заманбап адис маданият аралык илимий байланыштарды түзүүгө, эл аралык конференцияларга катышууга, илимдин белгилүү бир тармагындагы чет өлкөлүк тажрыйбаны үйрөнүүгө, ишкердик жана өнөктөштүк байланыштарды түзүүгө даяр болушу керек» [2, 48-б.]. Студенттердин билим сапатын жогорулаткан технологияларды иштеп чыгуу жана аларды турмушка ашыруу, бүгүнкү коомдун чакырыктарына жооп бере ала турган келечектеги квалификациялуу мугалимдерди даярдоо, өзгөчө

бакалавр-педагогдор менен болгон иш-аракеттерде, ыкмаларды, окутуу формаларын жана мазмунун жакшыртуу бүгүнкү коом талабы. Бул өнүгтөн алганда билим берүү мекемелериндеги системалуу кесиптик-практикалык иште студенттердин теориялык билимдерин ырааттуу колдонууну талап кылган педагогикалык практика өзгөчө мааниге ээ. Заманбап билим берүү ишмердүүлүгүнө коюлган талаптарды чыгылдырган «Кыргыз Республикасынын билим берүү жөнүндө» мыйзамында билимди, көндүмдү жана тажрыйбаны калыптандыруу, инсандын чыгармачыл өнүгүүсү, ал үчүн тиешелүү педагогикалык технологияларды колдонуу менен анын жөндөмдүүлүктөрүн жана билимге болгон кызыкчылыктарын канааттандыруу зарылдыгы айтылган. Учурда өсүп келе жаткан келечек муундарга билим берүү иш-аракети аларды – кеңири маалымат агымына багыттоого, оригиналдуу ой жүгүртүүгө, жаңы нерсени кабыл алууга жана жаратууга жөндөмдүү кылып калыптандырууга багытталган, ал үчүн учурдагы билим берүүнү өркүндөтүп, жаңы педагогикалык технологияларды иштеп чыгуу керек, ал ар бир окуучунун чыгармачылык мүмкүнчүлүктөрүн өнүктүрүүгө жана жүзөгө ашырууга мүмкүндүк берет [5, 33-б.].

Изилдөөнүн максаты. Бул маселени изилдөөдө төмөнкүдөй максат коюуга болот: теориялык жана практикалык кызыкчылык туудурган билим сапатын жогорулаткан технологияларды иштеп чыгуу жана аларды турмушка ашыруу жана келечектеги квалификациялуу мугалимдерди даярдоо маселеге анализ жүргүзүү.

Изилдөөнүн милдети. Бул проблеманы изилдөө үчүн төмөнкүдөй милдеттер коюлду:

1. Кыргызстанда жаңы кабыл алынган жогорку кесиптик билим берүү стандарттары койгон талаптардын негизинде окуу жайларда окутулуп жаткан англис тили сабактарынын мазмуну жарандардын ааламдашуу процессине аралашуусуна кандай кам көрүп жатканына анализ жүргүзүү;

2. Педагогикалык практика учурундагы студенттин аткарган иши мугалимдин практикалык ишмердүүлүгүн моделдөөнүн ыкмаларын өздөштүрүүгө, пайда болгон маселелерди мугалим менен студент диалогдук негиздеги адекваттуу педагогикалык процессте чечүүсүнө багыт алуу.

Изилдөөнүн методикасы. Маселени изилдөө педагогиканын талаптарына ылайык аткарылыш үчүн студенттердин педагогикалык практикасын уюштурууга *программалык-вариативдик* (программно-вариативного) ыкманы колдонуу идеясын жана педагогикалык практика учурундагы студенттин аткарган иши мугалимдин практикалык ишмердүүлүгүн моделдөөнүн ыкмаларын өздөштүрүүгө, пайда болгон маселелерди мугалим менен студент диалогдук негиздеги адекваттуу педагогикалык процессте чечүүсүнө багытталган *партисипативдик ыкмалар* колдонулат.

Негизги мазмуну. Бул макалада изилдене турган негизги маселе Кыргызстанда жогорку кесиптик билим берүү тармагында чет тили адистиги боюнча студенттердин педагогикалык практика учурунда кесиптик компетентүүлүгүн арттыруу жана практиканы уюштуруунун технологияларын жана мазмунун жакшыртуу турат. Ал төмөнкүдөй багыттарда жүргүзүлдү:

1. Педагогикалык практика учурундагы студенттин аткарган иши мугалимдин практикалык ишмердүүлүгүн моделдөөнүн ыкмаларын өздөштүрүүгө, пайда болгон маселелерди мугалим менен студент диалогдук негиздеги адекваттуу педагогикалык процессте чечүүсүнө багытталган. Педагогикалык практиканы мына ушундай түшүнүү партисипативдик ыкмага кайрылууну талап кылат. Анткени, ал ыкма педагогикалык практиканын алдына коюлган милдеттерин аткарууга жетишүү максатында эффективдүү өз ара алкаларды ишке ашыруу үчүн билим берүү процессинин катышуучуларынын потенциалдырынын актуалдашуусунун негизинде алардын жүрүм-турумдарынын стилин өзгөртүүгө жөндөмдүү. Биздин көз карашта педагогикалык практиканы уюштурууда жана аны ишке

ашырууда биз партисипативдик ыкманын негизги жоболорун колдонушубуз керек аларга төмөндөгүлөр кирет:

- ар бир студент – уникалдуу инсан, ошондуктан, компетенттүү адисти даярдоодо стандарттуу теориялык-усулдук ыкмалар бардык эле учурда биз каалаган жыйынтыкты бербейт, ошол себептүү конкреттүү ар бир адамга, кырдаалга жараша ыкмалар иштелип чыгуусу зарыл;

- окуу тайпаларында жана негизги жалпы баалуулуктарды орнотууда студенттердин индивидуалдык өзгөчөлүктөрүнүн бири-бири менен айкалышуусу алардын интеллектуалдык потенциалдары толук түрдө иш жүзүнө ашуусун шарттайт;

- жалпы максаттардын негизинде мугалимдер менен студенттердин ортосунда мазмундуу байланыш болуусу зарыл, ал өз ара алакалар алардын чыгармачыл энергияларын ошол алдыга койгон максаттарга жетүүгө конструктивдүү багыттап турат;

- педагогикалык кырдаалдарды, алардын келечектеги өнүгүүсүн анализдөөдө, биргелешип алып бара турган иш-чараларды пландоодо, алынган жыйынтыктарды баалоодо студенттер менен мугалимдер чогуу катышуулары зарыл.

Жогорку окуу жайлардагы студенттердин педагогикалык практикасын жүргүзүүдө Е.Ю.Никитинанын [4, с. 159.] партисипативдик ыкмасын колдонуу төмөндөгүлөрдү камсыз кылат деп ишенебиз:

- биргелешип уюштурган иш-чаралардын алкагында студент менен мугалим кесиптик- таанып билүүчүлүк ишмердүүлүк боюнча өздөрү иштеп чыккан стратегияны бирге кабыл алышат;

- келечектеги чет тили мугалиминин нукура баалуулуктарга негизделген багыттарын идентификациялоо, ошондой эле алардын алдында турган педагогикалык практиканын милдеттерин кыйшайуусуз иш жүзүнө ашыруу;

- педагогикалык маселелердин көп кырдуулугу келечектеги кесипкөйлөрдүн педагогикалык практикасын уюштурууда

ийкемдүү педагогикалык технологияларды колдонууну талап кылат;

- инновациянын ар кандай түрлөрүнө студенттердин көнүшү алардын чыгармачыл ой жүгүртүүсүнө ийкемдүү шарт түзөт.

2. С. Торохтий, М.В. Гуковская, [6, с. 204.] студенттердин педагогикалык практикасын уюштурууга программалык-вариативдик (программно-вариативного) ыкманы колдонуу идеясын сунушташат. Себеби, бул ыкма «бардык студенттер тарабынан билимдердин, көндүмдөрдүн, тажрыйбалардын өздөштүрүлүшүн камсыздайт, практиканттардын милдеттүү педагогикалык ошондой эле социалдык-педагогикалык ишмердүүлүктүн бардык түрлөрүнө активдүү аралашуусун шарттайт жана экинчи жагынан студенттерге алардын кесиптик даярдыгынын деңгээлин жана индивидуалдык өзгөчөлүктөрүн эске алуу менен педагогикалык ишмердүүлүктүн, аткарыла турган тапшырмалардын мазмунун, формасын өзгөртүүнү сунуштайт». Жаш педагог-практиканттардын топтогон тажрыйбалары менен теорияларынын жетишкендиги бир жагынан кесипкөй компетенттүү адистин калыптануусунун эффективдүүлүгүнүн жогорулашына түрткү берет, экинчи жагынан ошол чөйрөдөгү көйгөйлөрдү таасын көрсөтүүгө мүмкүндүк берет.

3. Ал эми, Н.В. Неводниченконун [3, с. 24.] изилдөөсү, педагогикалык практиканын баалуулукка багытталган, инновациялык, маданий функцияларын бөлүп кароого мүмкүндүк берди.

Биз педагогикалык практиканы чет тили мугалимин адис кылып даярдоонун прагматикалык жагына жооп берген бирдиктүү билим берүү процессинин манилүү бир бөлүгү катары карап, педагогикалык практиканы система катары кароо менен биз анын төмөндөгүдөй үч курамын бөлүп карайбыз: мазмундук, технологиялык жана уюштуруучулук.

Изилдөөнүн негизинде англис тилин окутуудагы төмөндөгү негизги маселелер аныкталды:

Келечектеги чет тилин окуткан мугалимдин кесиптик компетенцияларынын

калыптанышынын фактору катары педагогикалык практиканын мазмунун потенциалын ачып берүү үчүн бүгүнкү күндөгү КР жогорку билим берүү системасындагы ишмердүүлүктүн дал ушул түрүн анализге алуу зарыл. Биздин анализ «Билим берүү жөнүндө», «Жогорку билим берүүнүн мамлекеттик стандарты жөнүндө» Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына ылайык Ж.Баласагын атындагы Кыргыз улуттук университетинде окутуу жана педагогикалык практика жөнүндө иштелип чыккан жобого таянат. Жогорку билим берүүнүн деңгээли (бакалавриат) багыты 550300 «Филологиялык билим берүү» адистиги боюнча даярдоо. Бакалавриат деңгээлинде билим берүү программасынын негизги бөлүгүн «Практика» түзөт, ал студенттерди кесиптик-багытта даярдоого багытталган милдеттүү түрдөгү окуу иштеринин бир бөлүгү болуп саналат. Педагогикалык практика өзүнө студенттердин иш-аракеттеринин бир нече этаптарын камтыйт: чет тили мугалиминин сабактарына пассивдүү практикалык байкоо жүргүзүүдөн баштап сабактардын толугу менен иштелип чыккан программаларына чейин өз кучагына алат. Мына ушундай түзүлгөн иреттүүлүк студенттердин акырындык менен педагог кесибиндеги алгачкы тажрыйбаларды максаттуу топтой башташына өбөлгө түзөт, алар өздөрүнүн кесибинин баалуу экендигине ынанышат жана келечектеги ишмердүүлүктөрүнүн пландарын долбоорлоп аларга индивидуалдуу мамиле жасоого өтүшөт. Окутуу процессинде студент-бакалавр төмөндөгүдөй практикаларды өтөт:

1. *Адаптациялык-педагогикалык практика* экинчи курстан баштап милдеттүү түрдө өтүлөт жана окуу процессинин графигине киргизилип, сабактардын жүгүртмөсү түзүлгөндө сөзсүз эске алынат. Экинчи курстун студенттеринин «Мектеп күнү» деп аталган практиканын бөлүгүндөгү негизги милдеттери класстан жана мектептен сырткаркы тарбия иштерин уюштуруу, окуу-тарбия процесси менен жакындан таанышуу, ошондой эле орто билим берүү мекемелериндеги тарбиялык иштерди жүргүзүү

боюнча алгачкы практикалык тажрыйбаларды топтоо болуп саналат. Бул мезгилде студенттер мектептеги окутуу, тарбия иштери менен таанышып, чогулуштарды, рейддерди, майрамдарды, сүйлөшүүлөрдү өткөрүүгө болгон даярдыктарга катышышат, ошондой эле окуучулар менен кошумча жана жекече сабактарды өткөрүп, предметтик мугалимдерге, класс жетекчиге өзгөчө көмөк көрсөтүшөт. Практиканын жыйынтыгы боюнча практиканттар проектилерди жазышып, ар бир жылдын аягында жазуу түрүндө отчет беришет.

2. *Кесиптик-базалык практика* билим берүү мекемелеринде алтынчы семестрде жүргүзүлөт. Үчүнчү курста кесиптик-базалык практика учурунда студенттер класстарда окутуу, тарбия иштерин жүргүзүүнүн ыкмаларын өздөштүрүшөт, предметтик кабинеттин иштери, ийримдердин, коомдук уюмдардын ишмердүүлүктөрүнүн мазмуну жана ыкмасы менен таанышышат, предметтик кечелерди, окутуу, тарбия жана класстан сырткаркы сабактарды өткөрүүнү үйрөнүшөт, класстык жамааттын жана айрым окуучулардын жүрүм-турумдарына байкоо жүргүзүүдө керектүү болгон сапаттарга ээ боло башташат. Кесиптик-базалык практиканын аягында студент практиканын жыйынтыгы боюнча отчет тапшырат жана практиканын жетекчиси ойпикирин жазып берет. Натыйжада дифференциаланган баа коюлат.

3. *Кесиптик-профилдик практика* мезгилинде студенттер ортоңку жана жогорку класстарда чет тили мугалиминин милдетин аткарышат. Кесиптик-профилдик педагогикалык практиканын мазмуну студенттерди профилдик даярдоонун максаттарына шайкеш келүүсү керек. Студенттердин илимий-изилдөөчүлүк долбоорлору педагогикалык практиканын бөлүгү катары каралышы мүмкүн. Эгерде ушундай учур болуп кала турган болсо жогорку окуу жай студентке тандоо мүмкүнчүлүгүн бериши керек:

- илимий-педагогикалык адабияттарды, башка атайын маалыматтарды, илимий иш жүргүзүлүп жаткан чөйрөгө байланыштуу

чет элдик, ата мекендик илим жана билим берүү жаатындагы жетишкендиктерди изилдөө;

- илимий изилдөөлөрдү же долбоорлорду иштеп чыгууга катышуу;

- темага ылайык илимий-педагогикалык маалыматтарды чогултуу, иштеп чыгуу, анализдөө жана системалаштыруу;

- изилденип жаткан тема же анын бөлүгү боюнча отчетторду түзүү;

- конференцияларда доклад менен чыгуу.

Келечектеги чет тили мугалимин даярдоонун мазмуну – 550300 «Филологиялык билим берүү» (бакалавриат деңгээли) боюнча адистерди даярдоонун Мамлекеттик стандартына ылайык универсалдык (*жалпы илимий, инструменталдык, социалдык-инсандык жана жалпы маданий*) жана кесиптик компетенциялардын курамын илимий негиздеген нормативдик моделдин квалификациялык мүнөздөмөсүндө чагылдырылган. Жогорку билим берүүнүн Мамлекеттик стандартына ылайык ушул багыт боюнча компетенциялардын тизмеги такталуусу зарыл, аларды келечектеги чет тили мугалими билүүсү жана өздөштүрүүсү

милдеттүү. Компетенциялар өзүнө окутуунун баалуулук жана дүйнөгө болгон көз караштын калыптанышын камтыган билимдердин, көндүмдөрдүн, тажрыйбалардын кандайдыр бир интегративдик биримдигин түшүндүрөт, ушуга ылайык кесиптик-педагогикалык компетенттүүлүк келечектеги мугалимдин өзүнүн жашоодо топтогон тажрыйбасына жана компетенцияларына таянып социалдык, кесиптик, билим берүү маселелерин чечүүсүнө жардам берет. Биздин оюубузча дал ушул педагогикалык практика теориялык алкактагы компетенцияларды практикалык иш-аракет чөйрөсүнө максималдуу тезирээк алып өтүүгө мүмкүндүк берет. Университеттерде окуу планына ылайык педагогикалык практикалар уюштурулуп турат, натыйжада келечектеги чет тили мугалими кесиптик-практикалык ишмердүүлүк учурунда функционалдык милдеттерин аткаруу менен байкоочу, жардамчы, практикант, аткаруучу, изилдөөчүнүн ролун ойнойт. Педагогикалык практиканын мазмуну, формалары, максаты жана милдеттери 1-4-курстардагы окутуу учуру менен байланыштуу. Практиканын мазмуну төмөндөгү 1-таблицада чагылдырылган.

Педагогикалык практиканын мазмуну

1-таблица

№	Практиканын түрү	Практиканын максаты жана милдети	Аткарыла турган ишмердүүлүктүн мүнөзү	Компетенциялар	Окуу иш-чаралары	Калыптанган көндүмдөр
1.	Адаптациялык-педагогикалык практика	Максаттары: -тандаган адистигин өздөштүрүүдө таанышуу калыптандыруу; -алгачкы кесиптик көндүмдөрдү иштеп чыгуу; Милдеттери: -Тандаган кесибинин негизи менен таанышуу; -студенттин окуу	Репродуктивдүү: - чет тили мугалиминин иш-аркеттерин аткаруу; - окутуунун ыкмаларын имитациялоо; - конкреттүү кырдаалга жараша ыкмаларды колдонуу; - класс жетекчинин тарбиялык иш-аракеттерин үйрөнүү.	Инструменталдык(ИК): -жаңы кырдаалга жана анын натыйжаларына баа берет, ага адаптацияланат (ИК-5); Социалдык - инсандык жана жалпы маданий (СИЖМ): - өз жетишкендиктерине жана	Окутуу процессин долбоорлоо. Ар кандай ресурстарды колдонуу. Окуудан сырткары иш-чараларды уюштуруу. Билим берүү процессинин ар кандай субъектилери менен баарлашуу (мугалим-	Окутуу жана тарбия ыкмаларын өздөштүрүү, коммуникациянын ар кандай каражаттары аркылуу окуучулар менен байланышуунун жолдорун үйрөнүү.

КЫРГЫЗ БИЛИМ БЕРҮҮ АКАДЕМИЯСЫНЫН КАБАРЛАРЫ
№2 (57) 2022

		<p>процессинде алган билимин бышыктоо; - студенттин практикалык даярдоо орду же мекеме менен таанышуу; - адистин эмгек шарты менен таанышуу; - мекеменин иш шартына адаптация алышы; - мекеменин эмгек жана башкаруу чөйрөсү менен таанышуу.</p>		<p>кемчиликтери- не сынчыл баа бере алат, кадыр-баркты өстүрүүнүн жана кемчиликтерди жоюунун каражаттарын тандай алат, жолдорун белгилей алат (СИЖМ-4); Жалпы кесиптик: - келечектеги кесибинин социалдык маанилүүлүгүн баамдоо, кесиптик ишмердиктин ишке ашышына мотивацияга ээ болуу (ЖЖК-1).</p>	<p>предметник, кл. жетекчи, психолого, соц. педагог ж.б.). Сабактардын системасында өзүнүн сабагынын ордун аныктоо. Класстан сырткары тарбиялык иш-чаранын, сабактын максатын жана милдетин аныктоо. Окуу материалын тандоо. Схемага таянып сабакты анализдөө, схемага таянып тарбиялык иш-чараны анализдөө.</p>	
2.	Кесиптик- базалык практика	<p>Методикалык аспектинин максаты: - тандаган адистиктери боюнча студенттердин окуу жана ишмердиктерин байкоо, анализ жасоо; - студент өз алдынча окуучуларды таанып билүүсү активдешүү менен, аудиторияда методикалык ыкмаларды сабагында колдонуу; - окуучулар менен бирдикте уюштуруучулук жана тарбиялык иштерди аткаруу жана кесиптик педагогикалык шыктарды үйрөнүүгө шарт түзүү;</p>	<p>Локалдык- моделдөө: - сүйлөө ишмердүүлүгүнүн түрүнө ылайык окутуу системасын өз алдынча иштеп чыгуу; - сабак өтүүнүн ар кандай моделдерин айкалыштыруу; - чет тилин окутуунун жана тарбиялоонун белгилүү технологияларын өздөштүрүү жана аларды конкреттүү кырдаалда колдоно билүү; - конкреттүү шартка ылайык окутуу жана тарбия каражаттарын тандай билүү.</p>	<p>Инструменталдык (ИК): - бир чет тилин коомдук пикир алышуу деңгээлинде билет (ИК-3); Социалдык - инсандык жана жалпы маданий (СИЖМ): - мектеп коомчулугунун деңгээлинде личносттор аралык жана кесиптик толеранттуу мамилелерди түзө алат (СИЖМ-1); Профессионалдык (кесиптик) (ПК): - кесиптик маселелерди чечүүчүн психологиялык - педагогикалык компетенттүү-</p>	<p>Технологияларды тандоо жана системдүү анализ жүргүзүү. Окутуунун жана тарбиянын ар кандай учурларын каттоо. Окуучулардын иш- аракеттерин пландоо жана уюштуруу. Калыптанган көндүмдөрдү көзөмөлдөө. Усулдук материалдарды иштеп чыгуу. Окуу ишмердүүлүгүнүн жыйынтыктары боюнча иш- аракеттерди түзөтүү.</p>	<p>Долбоорлоо ишмердүүлүгүнүн ыкмаларын өздөштүрүү.</p>

КЫРГЫЗ БИЛИМ БЕРҮҮ АКАДЕМИЯСЫНЫН КАБАРЛАРЫ
№2 (57) 2022

		-студенттин окутуунун ар түрдүү этаптарында (башында, ортосунда, аягында) адистиги боюнча окутуу көндүмүнө ээ болуп, берилген материалдарга конкреттүү иш ыкмаларын колдонуусу, же болбосо кесибине байланыштуу педагогикалык базаны түзө алуусу.		лүктөрдү колдонууга даяр жана кесиптик ишмердүүлүгүндө педагогикалык изилдөөлөрдүн жыйынтыктарын колдонууга жөндөмдүү (ПК-1);		
3.	Кесиптик – профилдик педагогикалык практика	Университеттин окуу планынын методикалык бөлүмүндөгү жана предмет боюнча психологиялык-педагогикалык билимдерди системалаштыруу, окуу мекемедеги окуучулар менен окуу- тарбиялык иштерди класс жетекчи жана окуу предметтик мугалиминин функцияларын толук аткарууга даярдануу	Системалык моделдөө: - социомаданий өзгөчөлүктөрдү эске алуу менен коммуникативдик компетенциялардын калыптанышына багытталган ишмердүүлүктүн системасын моделдөө; - окуучуларга тарбиялык таасир этүү; -бүгүнкү күндөгү технологияларды эске алуу менен сабактардын индивидуалдык стратегияларын түзүү.	Профессионалдык (кесиптик) (ПК): -методикалык көйгөйлөрдү чечүүнүн ыкмаларын (окутуунун моделдерин, методдорун технологияларын жана жолдорун) билет жана окутуу сапатын баалоонун технологияларын колдонууга жөндөмдүү (ПК-2); -кесиптик маселелерди чечүүчүн психологиялык -педагогикалык компетенттүүлүктөрдү колдонууга даяр жана кесиптик ишмердүүлүгүндө педагогикалык изилдөөлөрдүн жыйынтыктарын	Жаңы идеяларды жаратуу үчүн теориялык билимдерди колдонуу. Эксперименталдык-тажырыйбалык иштерди жүргүзүү. Чыгармачылыгы талап кылган тапшырмаларды иштеп чыгуу. Өз алдынча жүргүзө турган иштерди уюштуруу ж.б.	Кесиптик билимдерди, көндүмдөрдү өркүндөтүүнүн жолдорун өздөштүрүү, изилдөө иштеринин ыкмаларын үйрөнүү, кесиптик маалымат айдыңында туура багыт табуунун жолдорун билүү.

				колдонууга жөндөмдүү		
--	--	--	--	-------------------------	--	--

Практиканын мазмундук бөлүгү практиканын жүрүшүндө студенттин ишмердүүлүгүн (байкоо жүргүзүү күндөлүгү, сабакка анализ берүүнүн схемасы, сабактын план- конспектси ж.б.) коштоп жүрүүнү камсыздаган окуу материалдарын өзүнө камтыган маалыматтык-дидактикалык жабдуулардан турат.

Педагогикалык практиканын технологиялык курамы – бул окуучулардын реалдуу социомаданий мейкиндикти өздөштүрүүсү менен байланышкан, студентти чет тилинде жүргүзүлө турган жемиштүү ишмердүүлүккө аралаштырууга багытталган студент менен мугалимдин ишмердүүлүктөрүнүн алгоритми. Бул ишмердүүлүк студенттин когнитивдик жана чыгармачыл потенциалын ишке ашырууну камсыздайт, педагогикалык ишмердүүлүктүн стратегиясын өздөштүрүүсүнө ошондой эле тандап алган кесипте өз алдынча тажрыйба топтоого мүмкүндүк берет. Бул айтылган аныктаманын негизинде алган билимди бардык кырдаалдарда колдоно билүү төмөндөгүдөй иш-аракеттердин аткарылышын шарттайт:

- ишмердүүлүк параметри: кесиптик таанып-билүүчүлүк ишмердүүлүктүн ыкмаларын, стратегияларын өздөштүрүү жана окуу иштерин о.э., окуучунун ишмердүүлүгүн, башкача айтканда коюлган максаттан жыйынтыкты баалоого чейинки процессти башкаруу;

- инсандык параметрлер: кесиптик таанып-билүүчүлүк ишмердүүлүктүн бардык этаптарына карата жоопкерчиликтүү чечимдерди кабыл алууга, педагогикалык реалдуулукту туура чагылдырууга, топтолгон тажрыйбаны окутуу процессиндеги жаңы пайда болгон кырдаалдарга колдоно билүү жөндөмдүүлүгү, окуу процессиндеги ар кандай шарттарга ийкемдүү болуу, өзүнүн ишмердүүлүгүнүн жыйынтыктарына жоопкерчиликти алуу, жеке тажрыйба топтоонун зарылдыгын түшүнүү, өз алдынчалуулук,

«Мен – мугалиммин» деген бекем көз караштын пайда болушу.

Педагогикалык практиканын уюштуруучулук курамы алдыга коюлган максатка жетүүнүн даражаларын аныктоо жолдорун камсыздайт, бул студент өзүн окутуу процессин башкаруу боюнча ишмердүүлүктүн субъектиси катары түшүнүүсү менен байланыштуу жана ал төмөндөгүдөй элементтерден турат:

- чет тилин үйрөтүү жана анын механизмдери боюнча ишмердүүлүктүн негизги компоненттерине ой жүгүртүү;

- айтылган ишмердүүлүктү өз алдынча башкарууга, жеке тажрыйбаны сын көз караш менен кабыл алууга, текст менен иштөөнү демилгелөөгө, бардык кырдаалдарда баарлашуу башкача айтканда чет тилин баарлашуунун каражаты катары колдоно билүүгө болгон жөндөмдүүлүк;

- өзүн-өзү өнүктүрүүгө болгон жөндөмдүүлүк.

Жыйынтык. Жогорудагы айтылгангандарды анализдөөнүн негизинде төмөндөгүдөй корутунду чыгарсак болот, бүгүнкү күндөгү өнүккөн билим берүү системасынын алкагында кесипкөй адисти даярдоонун маселелери ар тараптуу, терең изилденүүдө, ал эми практика логикалык жактан бири-бири менен тыгыз байланышкан жана шартталган звенолордун, системанын жыйындысы.

Ошентип, педагогикалык практика төмөндөгүдөй милдеттерди аткарат: дайыма динамикалуу өнүккөн кесиптик ишмердүүлүк жөнүндө студенттердин бүтүндүү көз карашын калыптандырат; жекече чечимдерди кабыл алуунун тажрыйбаларын өздөштүрүүнү камсыздайт; кесиптик деңгээлде теориялык жана практикалык ой жүгүртүүнү шарттайт; кесиптик мотивациялардын өнүгүүсүнө шарт түзөт.

Практика учурунда студент таанып билүүчүлүк ишмердүүлүктүн бардык этаптарына карата жоопкерчиликтүү чечимдерди

кабыл алууга, педагогикалык реалдуулукту туура чагылдырууга, топтолгон тажрыйбаны окутуу процессиндеги жаңы пайда болгон кырдаалдарга колдоно билүү жөндөмдүүлүгү, окуу процессиндеги ар кандай шарттарга ийкемдүү болуу, өзүнүн ишмердүүлүгүнүн жыйынтыктарына жоопкерчиликти алуу, жеке тажрыйба топтоонунун зарылдыгын түшүнүү, өз алдынчалуулук ийкемдерине ээ болуусуна калыптанат.

Адабияттар:

1. Бекматова Ж.Т. Ааламдашуу шартында Кыргызстандагы жогорку кесиптик билим берүүдө англис тилин окутуу процессинде кептик компетенттүүлүктү калыптандыруунун зарылдыгы // Известия Кыргызской академии образования. – Бишкек, 2021. – №1(53). – С. 99-106.
2. Иметова Ж.К. Англис тилин үйрөнүүдөгү айрым маселелер жана аларды чечүүнүн жолдору // Известия Кыргызской академии образования. – Бишкек, 2021. – №3 (55). – С. 47-50.
3. Неводниченко Н.В. Педагогическая практика как средство подготовки будущего учителя к инновационной педагогической деятельности // автореф. дис. канд. пед. наук: 13.00.08 – Н. Новгород, 2005. – 24 с.
4. Никитина Е.Ю. Об использовании партисипативных методов развития у учащихся учебных заведений начального профессионального образования умений делового общения [Текст] / Никитина Е.Ю., Ковалева Ю.С. – Педагогические науки. – 2006. – С. 159-160.
5. Орозали кызы Гулкайыр. Өспүрүм курактагы окуучулардын чыгармачылык мүмкүнчүлүктөрүн өнүктүрүүнүн педагогикалык технологияларынын компоненттери // Известия Кыргызской академии образования. – Бишкек, 2021. – №3 (55). – С. 32-36.
6. Торохтий В.С. Актуальные проблемы современной социальной педагогики (избранные статьи) / В.С. Торохтий. – М.: МГППУ, 2011. – 204 с.

Рецензиялаган:
Турдугулов А.Т.,
филология илимдеринин доктору, профессор